

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ**
 Києво-Могилянська школа врядування
 імені Андрія Мелешевича

Програма підготовки
 галузь знань: 28 Публічне
 управління та адміністрування
 спеціальність: 281 Публічне
 управління та адміністрування
 кваліфікація – магістр

Робочий тематичний план (силабус) навчальної
 дисципліни

**СУСПІЛЬНІ ФІНАНСИ І
 БЮДЖЕТУВАННЯ
 (PUBLIC FINANCE AND BUDGETING)**

Загальний обсяг	– 2 кредити (60 годин)
Семестр	– 1
Лекційні заняття	– 6 годин
Групові заняття	– 14 годин
Самостійна робота	– 40 годин
Заключний контроль	– залік

ВИКЛАДАЧІ ДИСЦИПЛІНИ

Лектор

Ільченко-Сюйва Леся Василівна, к.держ.упр., доцент
 доцент кафедри суспільного врядування

Час і місце консультування

Щовівторка, з 11:00 до 13:00
 Офіс 4-324, 4 корпус
 вул. Волоська 8/5

Контактна інформація

Тел.: 044 425 6073
 Моб.: 050 334 8623
 Viber: 063 885 0612
 Електронна пошта Ilchenko-Syuyva@ukma.edu.ua

Викладачі, які ведуть групові заняття

Ільченко-Сюйва Леся Василівна, к.держ.упр., доцент
 доцент кафедри суспільного врядування

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Опис дисципліни

Одна з нагальних потреб сьогодення України полягає у формуванні та реалізації публічної політики, що базується на доказових фактах, що в свою чергу передбачає розуміння методів акумулювання та розподілу фінансових ресурсів та бюджетування заходів публічної політики. У цьому контексті, а також з огляду на важливість розуміння бюджетних обмежень комунікаційних планів дисципліна

«Публічні фінанси і бюджетування» набирає надзвичайної актуальності. Дисципліна є вступним (ознайомчим) курсом, який має на меті ознайомити слухачів з основами теорії та практики функціонування систем публічних фінансів та фіскальною роллю органів публічної влади на різних рівнях в контексті розвитку економічної системи змішаного типу. Різноманітні аспекти теорії фінансів та бюджетування передбачають розгляд таких питань як основні концепції та принципи, функціонування фінансової системи та особливості її складових, система публічних фінансів та її особливості в Україні, бюджетний процес, надходження бюджету, видатки та витрати бюджету, громадські бюджету та державне-приватне партнерство.

Модуль є складовою обов'язкової навчальної дисципліни «Вироблення доказової політики», спрямований на поглиблення знань, умінь і цінностей, сформованих вивченням обов'язкових навчальної дисципліни «Філософія демократичного врядування», та орієнтований на вдосконалення компетентностей, визначених професійними стандартами державної служби й Стратегією розвитку НаУКМА в частині впровадження елементів проблемно-орієнтованого й принципів неперервного навчання.

Мета навчання

Вивчення дисципліни сформує у слухачів розуміння принципів функціонування системи публічних фінансів України в контексті розвитку світової фінансової системи, бюджетного процесу та бюджетних обмежень в комунікаціях органів публічної влади на різних рівнях, необхідних для вироблення та реалізації політики орієнтованої на вирішення суспільних проблем застосовуючи сучасну теорію та практику управління публічними фінансами.

Результати навчання

У результаті навчання студенти будуть

- розуміти необхідність вироблення та реалізації політики, яка базується на доказових фактах, як ключового елемента забезпечення належного врядування, що в свою чергу посилює розвиток демократичних процесів (A1.32);
- розуміти основи функціонування системи публічних фінансів та бюджетного процесу України в контексті розвитку світової фінансової системи, а також особливості соціально-економічного середовища розробки і реалізації публічної політики (A2.31);
- здатні аналізувати показники бюджетів різних рівнів (B1.32);
- здатні аналізувати стратегічні та програмні документи України у відповідній галузі (на прикладі, бюджетних програм) у контексті міжнародних зобов'язань України (A3.32);
- використовувати математичні методи та сучасні комп'ютерні технології для аналізу та верифікації даних, на основі яких були прийняті владні рішення у сфері публічних фінансів (A1.34; A1.У3; B3.У2);
- здатні працювати в команді та презентувати отримані результати (B4.У; B4.У3);

Б4.У2).

ОСНОВНА НАВЧАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. **Бюджетний Кодекс України** — Редакція від 25.09.2019, підстава - [74-IX](#), [76-IX](#) - [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. **Базилевич В.Д., Баластрик Л.О.** Державні фінанси. - К: Атіка, 2002. – 368 с. **Державні фінанси в перехідних та розвиткових країнах.**/ Наук. ред. пер. Л. Ільченко-Сюйва. – К.: Вид-во “К.І.С.”, 2005.
3. **Податковий Кодекс України** — Редакція від 20.10.2019, підстава - [129-IX](#) - [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. **Розпуненко І.В., Ільченко-Сюйва Л.В.** Державне управління в економічній сфері: бюджетно-податкова політика/ Навч.пос. – К.: Вид-во НАДУ, 2008. - 100 с.
5. **Стігліц Дж. Е.** Економіка державного сектора / Дж. Е. Стігліц. – К.: Основи, 1998. – 854 с.

ДОДАТКОВА НАВЧАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

6. **Килиевич А.** Англо-русский глоссарий терминов и понятий в сфере государственного управления и политики, экономики и международной торговли \ English-Russian Glossary of Terms and Concepts in Public and Economic Policy, Administration and Trade / Александр Килиевич; 2-е изд., испр. и доп. Бишкек: УЦА, 2013. – 786 с.
7. **Лунгін О.Є.** Статистика. [текст] підручник. 2-е видання, перероблене та доповнене / О.Є.Лунгін. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 608 с.

PS. Список літератури не є вичерпним. Слухачі можуть користуватись іншими джерелами, попередньо погодивши їх із викладачем дисципліни
PPS. Всі матеріали з переліку рекомендованої основної навчальної літератури можна знайти завантаженими на сторінці курсу на платформі DistEdu. Окремі підручники доступні в паперовому форматі в бібліотеці НаУКМА.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Лекції	Групові заняття годин	Самостійна робота
Семестр 1			
Тема 1. Вступ до державних фінансів. Загальна характеристика фінансової системи України	1		8
Тема 2. Бюджетна система України. Бюджетний процес	1	4	10
Тема 3. Державні надходження і система оподаткування	2	6	12

Тема 4. Загальна характеристика державних видатків. Бюджет участі (Participatory budgeting). Державно-приватне партнерство (Public-Private Partnership)	2	4	10
Разом	6	14	40
Залік			

Тема 1. Вступ до державних фінансів. Загальна характеристика фінансової системи України

Лекції – 2 год., групові заняття – 0 год., самостійна робота – 8 год.

1. Основні терміни і поняття
2. Фінанси та їх функції
3. Складові фінансової системи
4. Міжнародні фінанси

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1. Презентаційні матеріали курсу: Тема 1. (розміщено в електронному вигляді в системі НАУКМА DistEdu)
2. **Базилевич В.Д., Баластрик Л.О.** Державні фінанси. - К: Атіка, 2004. – 368 с. (стор. 5-23)
3. **Розпуненко І.В., Ільченко-Сюйва Л.В.** Державне управління в економічній сфері: бюджетно-податкова політика/ Навч.пос. – К.: Вид-во НАДУ, 2008. - 100 с. (стор. 5- 25)

Тема 2. Бюджетна система України. Бюджетний процес

Лекції – 2 год., групові заняття – 4 год., самостійна робота – 10 год.

1. Визначення, роль та функції бюджету
2. Бюджетна класифікація
3. Бюджетний процес та його основні стадії

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1. Презентаційні матеріали курсу: Тема 2. (розміщено в електронному вигляді в системі НАУКМА DistEdu)
2. **Бюджетний Кодекс України** — Редакція від 25.09.2019, підстава - [74-IX](#), [76-IX](#) - [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. **Базилевич В.Д., Баластрик Л.О.** Державні фінанси. - К: Атіка, 2002. – 368 с. (стор. 25-46, 49-65)
4. **Розпуненко І.В., Ільченко-Сюйва Л.В.** Державне управління в економічній сфері: бюджетно-податкова політика/ Навч.пос. – К.: Вид-во НАДУ, 2008. - 100 с. (стор. 5- 25)

Групові заняття до Теми 2 (4 год.)

Заняття 2.1. Принципи організації бюджетної системи України (форма модернована дискусія) – 2 год.

Матеріали для попереднього вивчення:

Презентаційні матеріали курсу: Тема 2. (розміщено в електронному вигляді в системі НАУКМА DistEdu)

Бюджетний Кодекс України — Редакція від 25.09.2019, підстава - [74-IX](#), [76-IX](#) -

[Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

Заняття 2.2 Дати та стадії бюджетного процесу в Україні (робота в малих групах, рольова гра) – 2 год.

Матеріали для попереднього вивчення:

Презентаційні матеріали курсу: Тема 2. (розміщено в електронному вигляді всистемі НАУКМА DistEdu)

Бюджетний Кодекс України — Редакція від 25.09.2019, підстава - [74-IX](#), [76-IX](#) - [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

Контрольна робота (Індивідуальна творча робота)

Індивідуальна творча робота є самостійною роботою студента. Студент самостійно (попередньо погодивши з викладачем) обирає країну, податкову систему якої буде досліджувати.

СТРУКТУРА РОБОТИ:

Автор(и): Іваненко І.І. (Ч___), Сидоренко С.С. (Ч___), Петренко П.П. (Ч.____)

1. Вступ
2. Особливості країни, що розглядається: державний устрій, адміністративно - територіальний поділ тощо
3. Загальна характеристика податкової системи (обраної країни)
4. Аналіз надходжень центрального бюджету (обраної країни)
5. Висновки
6. Перелік використаних джерел (згідно з вимогами (або) ВАК України, ДСТУ, Гарвардські посилання)

Текстова частина не повинна перевищувати 24000 знаків (~2000 знаків/стор., TNR). Здати викладачу в електронному (або друкованому форматі) до встановленої дати. Результати дослідження повинні бути публічно представлені на аудиторному занятті у якості презентації.

Робота оцінюється окремо з розрахунку до 40 балів (до 20 балів текстова частина, до 20 балів презентація у аудиторії, що має peer assessment)

Тема 3. Державні надходження і система оподаткування

Лекції – 2 год., групові заняття – 6 год., самостійна робота – 12 год.

1. Визначення та функції податків, як основного джерела наповнення бюджету
2. Класифікація податків
3. Принципи побудови податкової системи
4. Справедливість оподаткування

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1. Презентаційні матеріали курсу: Тема 3. (розміщено в електронному вигляді всистемі НАУКМА DistEdu)
2. **Податковий Кодекс України** — Редакція від 20.10.2019, підстава - [129-IX](#) -

[Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

3. *Базилевич В.Д., Баластрик Л.О.* Державні фінанси. - К: Атіка, 2002. – 368 с. (стор. 69-88)
4. *Розпуненко І.В., Ільченко-Сюйва Л.В.* Державне управління в економічній сфері: бюджетно-податкова політика/ Навч.пос. – К.: Вид-во НАДУ, 2008. - 100 с. (стор.47-77)

Групові заняття до Теми 3 (6 год.)

Заняття 3.1 Порівняльний аналіз податкових систем світу (презентація результатів індивідуальних робіт) – 2 год.

Матеріали для попереднього вивчення:

Презентаційні матеріали курсу: Тема 3. (розміщено в електронному вигляді в системі НАУКМА DistEdu)

Заняття 3.2 Роль оподаткування у забезпеченні економічного зростання та принципи організації податкових систем (модерована дискусія, обговорення статті) – 2 год.

Матеріали для попереднього вивчення:

Презентаційні матеріали курсу: Тема 3. (розміщено в електронному вигляді в системі НАУКМА DistEdu)

Державні фінанси в перехідних та розвиткових країнах./ Наук. ред. пер. Л. Ільченко-Сюйва. – К.: Вид-во “К.І.С.”, 2005. – 400 с. (стор. 229-258)

Заняття 3.3 Класифікація податків, особливості їх справляння (робота в малих групах) – 2 год.

Матеріали для попереднього вивчення:

Презентаційні матеріали курсу: Тема 3. (розміщено в електронному вигляді в системі НАУКМА DistEdu)

Податковий Кодекс України — Редакція від 20.10.2019, підстава - [129-IX](#) - [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

Тема 4. Загальна характеристика державних видатків. Бюджет участі (Participatory budgeting). Державно-приватне партнерство (Public-Private Partnership)

Лекції – 2 год., групові заняття – 4 год., самостійна робота – 10 год.

1. Онлайн опитування щодо якості викладання курсу (10-15 хв.)
2. Державні видатки
3. Дефіцит бюджету і його фінансування. Державний борг
4. Бюджет участі
5. Державно-приватне партнерство

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1. Презентаційні матеріали курсу: Тема 4. (розміщено в електронному вигляді в системі НАУКМА DistEdu)

2. **Бюджетний Кодекс України** — Редакція від 25.09.2019, підстава - [74-IX](#), [76-IX](#) - [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. **Базилевич В.Д., Баластрик Л.О.** Державні фінанси. - К: Атіка, 2002. – 368 с. (стор. 158-209)
4. **Рознутенко І.В., Ільченко-Сюйва Л.В.** Державне управління в економічній сфері: бюджетно-податкова політика/ Навч. пос. – К.: Вид-во НАДУ, 2008. - 100 с. (стор. 5- 29)
5. **Стігліц Дж. Е.** Економіка державного сектора / Дж. Е. Стігліц. – К.: Основи, 1998. – 854 с. (стор. 159-184, 316-340, 343-460)

Групові заняття до Теми 4 (4 год.)

Заняття 4.1 Аналіз паспортів бюджетних програм: КМУ, сектори економіки, місцеві програми (робота в малих групах аналіз кейсів та представлення результатів) – 2 год.

Матеріали для попереднього вивчення:

Презентаційні матеріали курсу: Тема 4. (розміщено в електронному вигляді в системі НАУКМА DistEdu)

Паспорти бюджетних програм (розміщено в електронному вигляді в системі НАУКМА DistEdu)

Заняття 4.2 Ефективність та результативність використання державних активів (модерована дискусія, обговорення статті) – 2 год.

Матеріали для попереднього вивчення:

Презентаційні матеріали курсу: Тема 4. (розміщено в електронному вигляді в системі НАУКМА DistEdu)

Державні фінанси в перехідних та розвиткових країнах./ Наук. ред. пер. Л. Ільченко-Сюйва. – К.: Вид-во “К.І.С.”, 2005. – 400 с. (стор. 143-162)

Залік

Залік складається із закритих і напів закритих питань. Всі питання розраховані на перевірку знань студента основних концепцій та понять, розуміння функцій органів державної влади у сфері фінансів, ролі та місця системи державних фінансів у регулюванні процесів соціально-економічного розвитку.

ОЦІНЮВАННЯ

Умови визначення навчального рейтингу

Вид роботи	Кількість	Максимальна кількість балів за виконану роботу
Участь в дискусіях в процесі проведення практичних занять, а саме :	6	Змістовна участь у групових заняттях до 30 балів
<i>Заняття 2.1.</i> Принципи організації бюджетної системи України (форма модернована дискусія)	1	до 5 балів
<i>Заняття 2.2</i> Дати та стадії бюджетного процесу в Україні (робота в малих групах, рольова гра)	1	до 5 балів
<i>Заняття 3.1</i> Порівняльний аналіз податкових систем світу (презентація результатів індивідуальних робіт)	ОЦІНЮЄТЬСЯ ОКРЕМО (див. <i>Підготовка та захист індивідуальної творчої роботи</i>)	
<i>Заняття 3.2</i> Роль оподаткування у забезпеченні економічного зростання та принципи організації податкових систем (модернована дискусія, обговорення статті)	1	до 5 балів
<i>Заняття 3.3</i> Класифікація податків, особливості їх справляння	1	до 5 балів
<i>Заняття 4.1</i> Аналіз паспортів бюджетних програм: КМУ, сектори економіки, місцеві програми (робота в малих групах аналіз кейсів та представлення результатів)	1	до 5 балів
<i>Заняття 4.2</i> Ефективність та результативність використання державних активів (модернована дискусія, обговорення статті)	1	до 5 балів
<i>Підготовка індивідуальної творчої роботи</i> (тема обирається самостійно; взаємозв'язок з курсовою або магістерською роботою не є обов'язковим)	1	Повністю якісно виконана робота (текстова частина) до 20 балів
<i>Презентація результатів</i> власного дослідження (публічне представлення)	1	Загальна оцінка за цей вид діяльності є середнім

Вид роботи	Кількість	Максимальна кількість балів за виконану роботу
вноситься на <i>peer assessment</i>		арифметичним виставлених оцінок в рамках <i>peer assessment</i> до 20 балів
Сукупний рейтинг		не більше 70 балів
<i>Примітка.</i> Усі бали, отримані під час роботи, складаються. Якщо фактично отримана кількість балів перевищує максимально допустиму, виставляється оцінка 70 (60), якщо курс завершують заліком (іспитом)		

Критерії складання заліку

Характеристика відповіді	Максимальна кількість балів
Виконання контрольного (фінального) письмового тесту в аудиторії(на платформі DistEdu)	30
Разом за дисципліну	100

Бали, отримані під час іспиту, додаються до отриманих упродовж семестру.

Студенти, які набрали:

- 91-100 балів – одержують оцінку А (відмінно);
- 81-90 балів – оцінку В (дуже добре);
- 71-80 балів – оцінку С (добре);
- 66-70 балів – оцінку D (задовільно);
- 60-65 балів – оцінку Е (достатньо);
- 30-59 балів – оцінку F (незадовільно);
- 0-29 балів – оцінку F (неприйнятно).

Якщо під час іспиту студент надав правильних відповідей менше, ніж на шість тестових завдань та/чи не подав до захисту творчої роботи, йому виставляється оцінка «неприйнятно», що тягне перескладання.

За результатами перескладання студент може отримати підсумкову оцінку не вище 65 балів (достатньо).

Якщо студента не допущено до складання іспиту, як такого, що не виконав індивідуальний план, йому виставляється оцінка «неприйнятно», що тягне повторне вивчення дисципліни.

Приклад тестових питань (орієнтовних питань тесту розміщено на платформі DistEdu)

1. Крива Лаффера характеризує

- вплив податкових надходжень на розмір ВВП
- взаємозалежність податкових надходжень і стадії економічного циклу
- взаємозалежність безробіття і інфляції

- взаємозалежність ставки окремого податку та податкових надходжень від цього податку
2. Що належить до джерел неемісійного покриття дефіциту державного бюджету
- випуск та розміщення ОВДП/ОЗДП
 - зростання обсягів виробництва
 - інфляція
 - залучення іноземних інвестицій
3. Податкова система – це
- сукупність встановлених у країні податків, які взаємопов'язані між собою, органічно доповнюють один одного, а також сукупність інститутів і інституцій щодо їх встановлення, нарахування, адміністрування та контролю, а також визначення відповідальності за порушення податкового законодавства
 - виплати домогосподарств на користь уряду держави, що зумовлені їх участю в процесі виробництва
 - частина національного доходу
 - доходи уряду від наймання працівників у державний сектор
4. До складу системи державних фінансів входить
- державний бюджет, державні цільові фонди, державний кредит, фінанси державних підприємств, державні страхові та резервні фонди
 - фінанси міжнародних фінансових організацій
 - фінанси домогосподарств
 - фінанси кредитних установ
5. Бюджетна програма – це:
- сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій
 - сукупність фінансових звітів підприємств і організацій державного сектору економіки
 - система бухгалтерських та статистичних документів
 - державний адресний документ, у якому визначено конкретну мету і комплекс спрямованих на досягнення зазначеної мети та погоджених за ресурсами, виконавцями і строками заходів
6. Дефіцит державного бюджету утворюється при
- перевищення доходів бюджету над його видатками
 - збалансування доходів і видатків бюджету
 - необхідності зовнішніх запозичень
 - перевищення видатків бюджету над його доходами
7. Відповідно до бюджетної класифікації доходи бюджету класифікуються в тому числі й за
- неподатковими надходженнями
 - економічною характеристикою

- типом кредитора
 - типом боргового зобов'язання
8. У чому полягає фіскальна політика держави
- формуванні державного бюджету
 - діяльності органів державної влади щодо регулювання державного бюджету
 - діяльності органів державної влади щодо формування та регулювання державного бюджету, а також мобілізації коштів у державну казну з інших джерел
 - регулюванні доходів і витрат держави
9. Відповідно до бюджетної класифікації видатки та кредитування бюджету класифікуються в тому числі й за
- неподатковими надходженнями
 - функціональною характеристикою
 - типом кредитора
 - типом боргового зобов'язання
10. До загальнодержавних податків та зборів в Україні належить:
- податок на майно
 - туристичний збір
 - збір за місця для паркування транспортних засобів
 - податок на додану вартість

ПОЛІТИКА ЩОДО ДИСЦИПЛІНИ

Відвідування

Передбачається, що студенти відвідають всі практичні заняття в рамках курсу і візьмуть конструктивну участь в дискусіях і обговореннях, що передбачені під час проведення аудиторних занять. У разі поважних причин, студенту може бути надана можливість відпрацювання пропусків.

Відпрацювання

За умови поважних причин студенту може бути надана можливість письмового відпрацювання пропущених занять. Матеріал для відповідних робіт розміщений в системі НАУКМА DistEdu. Завдання до виконання слід попередньо погодити із викладачем курсу. Максимальна кількість балів (за умов пропуску всіх практичних занять – 30 балів)

Додаткові бали

Складання тесту по Силабусу дисципліни (на платформі DistEdu) до 2 балів.

Академічна доброчесність

Творчі роботи, які використовують вже виконані і опубліковані матеріали, що не містять відповідних посилань будуть розглядатися як плагіатні роботи і за ніяких обставин оцінюватись не будуть, а презентація результатів таких робіт в аудиторії буде скасована викладачем курсу.

Вимоги до письмових робіт

Цитування використуваних джерел є обов'язковим при оформленні творчих робіт. Посилання можуть бути оформлені на розсуд студента або за вимогами ВАК України, відповідного ДСТУ, або гарвардським (оксфордським) стилем оформлення посилань.

Поведінка

Студенти не повинні користуватися електронними гаджетами протягом аудиторних занять.

Студенти з обмеженими можливостями

Студенти з обмеженими можливостями дуже заохочуються до участі в курсі.